

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/206/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Ítéltábla Bpkf.II.540/2023/16. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A személyesen eljáró dr. Furulyás Ibolya (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján a Szolnoki Törvényszék 6.B.243/2022/423-X. számú végzése és a Szegedi Ítéltábla Bpkf.II.540/2023/16. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Álláspontja szerint mindkét támadott döntés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésében foglaltakkal.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye, valamint az indítványban és annak kiegészítésében foglaltak lényege a következő.
- [3] A Szolnoki Törvényszék előtt 6.B.243/2022. számon indult büntetőügy költségvetési csalás bűntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű vádlott és 66 társa ellen. A folyamatban lévő büntetőeljárásban a XIII. rendű, XIV. rendű, XXXV. rendű, XXXVII. rendű, XXXIX. rendű, XLV. rendű, LIV. rendű és LXIII. rendű vádlott védelmében az indítványozó meghatalmazott védőként járt el.
- [4] Emellett – az ügy tárgyalási szakaszától kezdődően – a IX. rendű, LXI. rendű, LVIII. rendű LIX. rendű vádlott védelmét helyettesítési meghatalmazás alapján szintén az indítványozó látta el helyettesítő védőként.
- [5] 2.1. A Szolnoki Törvényszék – az ügyészség indítványára eljárva – a 2023. július 12.-én meghozott, az alkotmányjogi panasszal támadott 6.B.243/2022/423-X. számú végzésével kizárta az indítványozót az előtte folyamatban lévő büntetőeljárásból.
- [6] A bíróság hivatkozva a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 43. § (1) bekezdés c) pontjára és (2) bekezdésére, valamint az ügyvédi

tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 20-21. §-ára megállapította az érdekellentétet az indítványozó által képviselt vádlottak között, a vádirat X. vádpontja szerint felrótt bűncselekmény vonatkozásában.

- [7] A Törvényszék végzése ellen a kizárással érintett védő (az indítványozó), mint az általa meghatalmazással képviselt XIII. rendű, XIV. rendű, XXXV. rendű, XXXVII. rendű, XXXIX. rendű, XLV. rendű, LIV. rendű és LXIII. rendű vádlott védője, valamint ugyanezen vádlottak jelentettek be fellebbezést.
- [8] 2.2. A Szegedi Ítéltábla a 2023. október 24.-én meghozott (indítvánnyal támadott) Bpkf.II.540/2023/16. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy az indítványozóval szemben a Be. 43. § (2) bekezdése szerinti kizárási ok merült fel, viszont a Be. 43. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt kizárási okra történő hivatkozást mellőzte.
- [9] Az Ítéltábla hivatkozott a terheltek között fennálló érdekellentéttel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra, miszerint nincs szó érdekellentétről akkor, ha a terheltek a nyomozás során tett beismerésüket visszavonják, majd az eljárás bírósági szakaszában a bűncselekmény elkövetését tagadják. Ugyanakkor az előkészítő ülésen a LXI. rendű vádlott vallomásában a költségvetési csalás bűntettében saját bűnsegédi szerepére vonatkozóan úgy nyilatkozott, hogy a bűncselekményt elkövette akként, hogy az általa vezetett gazdasági társaság által kiállított fiktív számlákat bocsátotta a XIII. rendű vádlott rendelkezésére.
- [10] Az indítványozó pedig ebben az időszakban már mindkét vádlottat képviselte helyettesítési meghatalmazás alapján a bíróság előtt.
- [11] Az Ítéltábla megállapította azt is, hogy a Be. 43. § (2) bekezdése értelmében a védőt az eljárásból kell kizárni érdekellentét esetén. A törvény az „eljárás” kifejezést használja, tehát a kizárás nem egy adott terhelt vagy terheltek védelméből való kizárássra, hanem az eljárásból való kizárássra vonatkozó. A jogalkotói szándék szerint ilyen esetben a védő nem válogathat a védenicei között, hogy a továbbiakban kinek védelmét kívánja ellátni és kinek a védelmét nem.
- [12] 2.3. Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok az eljárásból törvénysértő módon zárták ki, mellyel beleavatkoztak a szabad védőválasztás jogába és akarata ellenére megfosztották attól, hogy a védői munkáját elvégezhesse, védenicei pedig elvesztették a hatékony védelmüket ellátó meghatalmazott védőjüket. Mindez sérti a fegyverek egyenlőségének követelményét is, mivel a szakszerű jogi képviselet megvonásával az igazságszolgáltatás egyik elengedhetetlen feltétele a terhelti jogok megfelelő érvényesülése szenved csorbát.
- [13] Az indítványozó kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog égisze alatt az ügyvédi hivatás a fegyverek egyenlősége és a védelemhez való jog részjogosítványain keresztül áll közvetett alkotmányos védelem alatt, hiszen ezen alapjogok eljárásbeli

védelmét az ügyvédség hivatott előmozdítani. Az ügyvéd alapjogvédelmi funkciója ugyanis, hogy a jogállami igazságszolgáltatás során az általa képviselt terhelt számára a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését előmozdítsa.

- [14] Az indítványozó álláspontja szerint a védenicei között a büntetőeljárás bírósági szakában nem volt olyan érdekellentét, amely miatt a bizalmukat megvonták volna tőle, így közös akaratukkal egyezően látta el a védőkénti feladat, melyek során a védenicei eljárási helyzetére, védekezésére és ezáltal a védelem jogára negatív módon kiható, helyzetüket rontó, megnehezítő, azaz érdekeikkel ellentétes magatartást nem tanúsított.
- [15] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [16] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az alkotmányjogi panasz eleget tett az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében foglalt formai követelményeknek. Az indítvány megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, valamint a támadott bírói döntéseket. Tartalmaz – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésével összefüggésben – indokolást arra nézve, hogy a támadott bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, továbbá rögzíti a kifejezett kérelmet a bírósági döntések megsemmisítésére.
- [17] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésben foglalt védelemhez való jog sérelmét illetően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó védenecinek tisztességes eljáráshoz és védelemhez való joga vonatkozásában indítványozó nem minősül érintettnek {3175/2024. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [16], 3447/2024. (XII. 13.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [18] 3.2. Az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen lehet benyújtani. Az Alkotmánybíróság 3078/2022. (II. 25.) végzésében kimondta, hogy „védő szempontjából a kizárást kimondó határozat lezárja az eljárást, mert a továbbiakban a védő nem vehet részt a büntetőeljárásban, amely alapjaiban befolyásolja jogi helyzetét. Az Abtv. 27. §-a értelmezésében a kizárást kimondó határozat érdemi

határozatnak tekinthető, amely az érintett személy, a védő alapvető jogait érinti, így alkotmányjogi panasz tárgya lehet.”

- [19] Ezért az alkotmányjogi panasz teljesíti az Abtv. 27. §-ban foglalt követelményt is.
- [20] 3.3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [21] A tisztességes eljárás olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [22] A tisztességes bírósági eljárás követelményrendszere azt a célt szolgálja, hogy csak e követelmények teljesítésével lehet alkotmányosan véglegesnek számító, érdemi, a jogot megállapító döntést hozni {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése processzuális alapjogot tartalmaz, amely ekként elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti {5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [47]; 6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [31]; 3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [24]}. Egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. A tisztességes eljárás iránti elvárás lényege, hogy a jogalkalmazás részéről az érintettet ne érje a döntési jogkör diszkrecionalitásával nem igazolható meglepetés {9/2023. (VI. 20.) AB határozat, Indokolás [98]}.
- [23] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozott azzal kapcsolatban, hogy kizárták a büntetőeljárásból. Ugyanakkor a kizárási okok fennállásának vizsgálata az eljáró bíróság, és nem az Alkotmánybíróság feladata, az Alkotmánybíróság nem bocsátkozhat annak érdemi vizsgálatába, hogy a védő kizárása tárgyában hozott bírósági döntés helyes volt-e.
- [24] Az elsőfokú és a másodfokú bíróság egyaránt érdemben megvizsgálta az érintett terhelték eljárásjogi helyzetét, az eljárás során tett nyilatkozataikat, illetve az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési követelmény mentén értelmezték a Be. és az Üttv. vonatkozó rendelkezéseit, figyelemmel a normaszövegen túl annak céljára, a jogalkotói indoklásra, illetve az irányadó és következetes bírói (kúriai) gyakorlatra is.
- [25] Az eljárás tisztességessége követelményrendszerén belül nem értékelhető alkotmányossági kérdésnek önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntéseket tévesnek, törvénysértőnek tartja {lásd pl. 3427/2020.

(XI. 26.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb: 3215/2021. (V. 28.) AB végzés, 3447/2024. (XII. 13.) AB végzés, Indokolás [13]}.

- [26] Az indítványozónak a támadott bírósági döntésekkel szemben felhozott kifogásai alapvetően törvényességi, szakjogi jellegűek, amelyek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság által még nem vizsgált alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetettek fel.
- [27] Az indítványban foglaltak kapcsán megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a védőt feladatából adódóan köti védencének érdeke. A Be. 43. § (1) bekezdés c) pontja szerinti terhelt érdekével ellentétes magatartás tanúsítása, illetve a terheltével ellentétes érdek, mint feltétel nem azonos a Be. 43. § (2) bekezdése szerinti egyazon védő által védett több terhelt közötti érdekellentéttel. Utóbbi alapja a különböző terheltek perjogi, védekezési érdekének különbözősége, előbbi pedig a védő és a terhelt közötti nézetkülönbség, ami egy terhelt védelme esetében is kizáráshoz vezethet. A két kizárási ok fennállásának perjogi következménye természetesen ugyanaz.
- [28] A Be. 43. § (2) bekezdés szerint ugyanazon védő több terhelt érdekében is eljárhat akár meghatalmazás, akár kirendelés alapján, feltéve azonban, hogy a terheltek érdekei egymással nem ellentétesek. Az érdekellentét elkerülésére vonatkozó törvényi rendelkezés címzettje maga a védőként eljáró személy is, ám nyilvánvalóan az eljáró hatóság kötelessége e rendelkezésnek érvényt szerezni. Az érdekellentétet az eljáró hatóság vizsgálni köteles és azt – szükség esetén más védő kirendelésével is – meg kell szüntetnie. A törvény kifejezetten akként rendelkezik, hogy ilyenkor a védőt az eljárásból ki kell zárni. Ez tehát azt jelenti, hogy nem csupán valamely terhelt esetében lesz az ilyen védő kizárt, hanem az eljárásból, tehát egyik terhelt esetében sem járhat el.
- [29] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, valamint az indítvány nem támasztotta alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem.
- [30] Az Alkotmánybíróság mindezen érvek alapul vételével az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)-(3) bekezdések alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2025. március 4.

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*